

Suotuisan kasvun tukeminen

*Jos sinä nouset sanoista
et voi havahduttaa kuvia antamatta
sillä vain ne sisältävät tunteesi
Jos sinä puhut tahdosta
et voi opettaa
jakamatta
sillä herkkyytesi tarvitaan*

*Nouse
lapsuudestasi
sanoista
tajunnasta
sielusta
rakenna itse*

(Lavonen, Kuutti. 2005. Havahtumisia.
Helsinki: Kirjapaja, 19.)

Jo työvuosien alkuvaiheessa virinnyt mielenkiinto oppilasarviointia ja sen tarjoamia mahdollisuuksia kohtaan vei minut lopulta tutkimaan aihetta. Tutkimuksessani (Ihme 2008) etsin vastausta kysymykseen, millainen on tavoiteltava minäkäsitys ja mitä mahdollisuuksia koululla ja arviointijärjestelmällä on auttaa oppilaita sellaisen rakentamisessa. On tärkeää, että minäkäsitys rakentuisi mah-

dollisimman varhain lujaksi luottamukseksi itseä, omia mahdollisuuksia ja toisia ihmisiä kohtaan.

Oppilaan minäkäsitys on aiheena ehkä ajankohtaisempi kuin koskaan aikaisemmin. Koulutragediat ovat Suomessakin herättäneet laajan julkisen keskustelun. Osin tapahtumien ajallisesta läheisyydestä johtuen puheet ja kannanotot ovat keskittyneet paljolti jälkihoidon järjestämiseen, vaateeseen lisätä kouluterveydenhoitoja ja koulupsykologipalveluita sekä kuraattoreiden määrää. On kiinnitetty huomiota myös aselupien saatavuuteen ja internetin vaikutuksiin. On ymmärrettävää ja luonnollista, että tapahtumiin johdaneita syitä pohditaan.

Yhtä syytä tai selitystä tapahtumille ei ole olemassa, mutta syitä pohdittaessa saatetaan löytää taustatekijöitä, joihin vaikuttamalla päästään ennaltaehkäisemään vastaavanlaisia tapahtumia tulevaisuudessa. Kun tapahtumiin tulee enemmän aikaetäisyyttä, uskon löytyvän useita uusia lähestymistapoja ja keinoja lasten ja nuorten hyvinvoinnin lisäämiseen. Näyttää nimittäin siltä, että julkisuudessa aletaan käydä myös entistä syvällisempää ja monipuolisempaa keskustelua yhteiskuntamme ja koululaitoksemme nykytilasta ja nykymenon muutoksen välttämättömyydestä. On pakko kysyä, mikä on yhteiskuntamme henkinen tila. Mitä koulu yhteisölle on tapahtunut parin viimeisen vuosikymmenen aikana? Mitä on parhailaan tapahtumassa? Onko eheän ihmisen ideaali kadonnut maailmasta ja ihmisten mielistä? Onko ihmiseen sisältyvän potentiaalisen hyvän olemassaolo uhattuna?

Kirjan pääteema on lapsen *suotuisan kasvun tukeminen*. Kirjan tarkoitus on esittää kysymyksiä, johdatella lukija pohtimaan asioita lapsen ja nuoren kehittymisen näkökulmasta sekä avata näin uusi ulottuvuus vallitsevaan, laajaan keskusteluaiheeseen. Vaikka olosuhteet ympärillä muuttuvat, lähtökohtaisesti lapsi itsessään, omine sisäisine tarpeineen, on sama eilen, tänään ja huomenna. Viime vuosikymmeninä nopeasti muuttuneiden ulkoisten olosuhteiden vaikutus lapsiin on nähtävissä, mutta sen perusteella ei saa tehdä vääriä tulkintoja. Nykyajan lapsi tarvitsee auktoriteetteja ja samais-

tumiskohteita, turvallisia lämpimiä aikuisia aivan samoin kuin lapset ennen vanhaan.

Lapsen ja nuoren normaalin kehityksen tarpeet ja edellytykset on syytä nostaa tarkastelun keskipisteeseen. Oleellinen kysymys on, miten koti, koulu, yhteiskunta, lasten kasvusta vastuussa olevat aikuiset kukin omalta osaltaan, kykenevät tänä aikana vastaamaan lapsen sisäisiin kasvun tarpeisiin niin, että voisimme suomalaisina olla ylpeitä kasvatustehtävän onnistumisesta. Kirjan toisena teemana nousee esille *ajattelun (ajattelutaidot) merkitys* toimintaa edeltävänä ja toiminnan aikaisena tapahtumana. ”Ajattele ensin, tee sitten” on vanha tuttu ja erittäin hyvä toimintaohje. Kolmantena teemana halutaan painottaa vuorovaikutuksen laadun ja *yhdessä tekemisen kokemusta* ihmistä sivistävänä elämyksenä.

Omistan kirjan kasvattajille, opettajille ja kaikille niille, jotka ovat henkilökohtaisessa ja yhteisessä vastuussa lasten ja nuorten hyvinvoinnista. Jo syntynyt uusi ajatus on askel kohti uutta luovaa tekoa.

Kirjan syntyminen ei ollut itsestäänselvyys. Haluan kiittää PS-kustannusta arvokkaasta palautteesta ja kritiikistä. Ilman hyvin sujunutta yhteistyötä kirjaa ei olisi. Lämpimät kiitokset ansaitsevat myös työkaverit, ystävät ja läheiset, jotka ovat jaksaneet olla aiheesta kiinnostuneita keskustelijoita ja uskoneet asian tärkeyteen.

Kalevalan päivänä 28.2.2009

Irene Ihme